

2023-08-31
Ju2023/01941

Justitiedepartementet

Polismyndigheten
Box 12256
102 26 Stockholm

Uppdrag att lämna en lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige

Beslut

Regeringen ger Polismyndigheten i uppdrag att lämna en lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige. Polismyndigheten ska lämna:

- en bedömning av hur många personer som är aktiva i, eller är kopplade till, kriminella nätverk i Sverige,
- en bedömning av hur många aktiva i kriminella nätverk i Sverige som är utländska medborgare,
- en bedömning av hur könsfördelningen ser ut bland de aktiva gängkriminella,
- en lämplig indelning i kategorier utifrån vilka roller som de aktiva, eller de som är kopplade till, kriminella nätverk bedöms ha,
- en lämplig indelning i ålderskategorier, inklusive barn och unga, och en bedömning av hur många som befinner sig i respektive ålderskategori.

Polismyndigheten ska lämna förslag till lämpligt format och tidsintervall för en löpande redovisning till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) av ovan uppgifter. Av redovisningen ska också framgå ett resonemang och en bedömning av nätverkens och grupperingarnas karaktär, geografiska fördelning och hur detta eventuellt förändras över tid.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med Statistiska centralbyrån (SCB) och vid behov i samråd med andra relevanta myndigheter och aktörer. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 23 februari 2024. Om hela eller delar av redovisningen bedöms innehålla säkerhetsskyddsklassificerad information eller sekretessbelagd information ska sådant redovisas i särskild ordning.

Skälen för regeringens beslut

Samhällets förmåga att bekämpa och motverka organiserad brottslighet måste stärkas kraftigt. De senaste åren har den negativa utvecklingen i Sverige kopplat till gängvåld och organiserad brottslighet accelererat. Kriminella nätverk har vunnit mark med, bland annat, en kraftig ökning av det dödliga skjutvapenvåldet som följd. Under 2022 dödades över 60 människor till följd av skjutvapenvåldet. Första halvåret 2023 hade 179 skjutningar inträffat och 21 människor dödats till följd av skjutningar enligt Polismyndighetens statistik. Vid sidan av det grova våldet finns en organiserad brottslighet som under alltför lång tid har fått breda ut sig och som har blivit systemhotande.

Åtgärder på bred front krävs för att vända den negativa utvecklingen. För träffsäkra och effektiva åtgärder behövs ett bättre kunskapsläge om hur omfattande de kriminella nätverken är och hur strukturerna inom dem ser ut. Polismyndigheten har tidigare haft i uppdrag av regeringen att ta fram en modell för kartläggning av kriminella nätverk (regleringsbrevet för 2018 och 2022). Uppdragen har resulterat i att myndigheten sedan en tid tillbaka använder sig av den så kallade ”cylindermodellen”. Det arbete som redan pågår i det avseendet ska i relevanta delar byggas på genom föreliggande uppdrag.

Sedan tidigare finns en översikt framtagen av Brottsförebyggande rådet (Brå) där olika typer av kriminella grupperingar och nätverk beskrivs på ett översiktligt plan (Kriminella nätverk och grupperingar, 2016). Polisregion Stockholm har i en rapport beskrivit de aktiva kriminella nätverken i regionen (Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm 2021). Ingen av dessa rapporter ger dock en lägesbild över hur många individer det kan antas handla om samt hur exempelvis åldersfördelningen eller könsfördelningen bedöms se ut. Mer information och regelbundna bedömningar om vilka som ingår i kriminella nätverk behövs för att effektiva och träffsäkra åtgärder ska kunna vidtas för att motverka och bekämpa den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten. I Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, anges vidare att en kartläggning av hur många utländska medborgare som är aktiva gängkriminella bör göras.

På senare tid har det blivit vanligare att flickor och kvinnor påträffas i gängmiljöerna, som aktiva kriminella eller som bidragande i övrigt till den kriminella verksamheten. Av den kartläggning som genomfördes i

polisregion Stockholm 2021 framgick exempelvis att kvinnor hade ett mer aktivt deltagande i nätverkens verksamhet jämfört med vad som tidigare var känt, och att de var aktiva i såväl planerings- som genomförandefasen av olika brottsupplägg (Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm 2021).

Vilken ålder de aktiva gängkriminella har är relevant kopplat till åtgärder för att förebygga och förhindra att unga hamnar i kriminalitet, liksom för insatser kopplade till avhopparverksamhet. Därför ska även en bedömning göras av vilka ålderskategorier som aktiva i de kriminella nätverken befinner sig i. I april 2023 gav regeringen Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse i uppdrag att föreslå en samverkansstruktur för arbete med barn och unga i och i närheten av miljöer kopplade till organiserad brottslighet (Ju2023/00972). I uppdraget ingår att en bedömning ska lämnas av hur många barn och unga i olika ålderskategorier som är aktiva i kriminella miljöer och hur fördelningen ser ut över landet. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2023 och resultatet bör i relevanta delar beaktas inom ramen för föreliggande uppdrag.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Sophia Busk

Kopia till

Brottsförebyggande rådet
Statistiska centralbyrån
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse